

Knižnica (Slovensko)

VALOVÁ Mária. Fotografie pevcu Slávy dcery Jána Kollára zo zbierok Literárneho archívu SNK [Fotografie pěvce Slávy dcery Jána Kollára ze sbírek Literárního archívu Slovenskej národnej knižnice]. Knižnica. Online. 2024, roč. 25, č. 3, s 28–36. ISSN 1336-0965. Dostupné z: https://casopiskniznica.snk.sk/fileadmin/user_upload/Rocnik_2024/2024_09_30_4_Maria_Valova.pdf. [cit. 2025-04-30].

V Literárním archívu Slovenskej národnej knižnice (SNK – LA) v Bratislavě je uložena rozsáhlá fotografická sbírka spojená se jménem Jána Kollára, významného básníka, filologa, archeologa, etnografa, ideologa slovanské vzájemnosti, univerzitního profesora a evangelického kněze. V roce 2023 jsme si připomínali 230. výročí Kollárova narození (žil v letech 1793–1852, zemřel ve Vídni, po převozu ostatků pochován v Praze).

Rozsáhlý příspěvek se věnuje životním osudům básníka, jeho rodiny a potomků, především pak detailně popisuje fotografickou sbírku, která čítá na 400 jednotek. Jedná se o fotografické reprodukce osobních dokumentů (mnohé jsou uloženy mj. také v Národním muzeu v Praze), záběry rodné obce a míst, kde Kollár působil, snímky pamětních pomníků a desek či dokumentární fotografie ze slavností konaných na jeho počest při rozličných výročích; je zachycena exhumace Kollárových ostatků ve Vídni, jejich převoz do Prahy a pohřb na Olšanských hřbitovech (1904). Nechybí reprodukce početných potvrzení o absolvování přednášek u významných profesorů na univerzitě v Jeně, kde Kollár studoval. Ve sbírce jsou také fotografie získané díky Kollárově pravnučce Ludmile Schnabelrauchové z Německa, která společně s rodinou navštívila Slovensko při příležitosti slavnostního odhalení pomníku svého předka v jeho rodné obci Mošovce (1963).

Mezi reprodukcemi dokumentů jsou doklady o zvolení Jána Kollára za člena Společnosti přátel vědy ve Varšavě (1835), přepis Ruské akademie v Petrohradě (1836), podle něhož mu byla udělena zlatá medaile za literární práci, diplom o ustanovení Jána Kollára členem Královské české společnosti nauk v Praze (1850) a další.

Zajímavou kolekci tvoří korespondence uchovaná na skleněných negativech a získaná též z Prahy. Sbírkou doplňují reprodukce rukopisů a titulních stran děl Jána Kollára, ale i nesmrtelné lyricko-epické skladby *Slávy dcera*, sbírek písní *Národné spievanky*, rozpravy *Hlasové o potrebe jednoty spisovného jazyka pro Čechy, Moravany a Slováky* a jiných významných děl.

Zastoupeny jsou fotografie hodnotných uměleckých portrétů, včetně reprodukcí děl českých výtvarníků, např. malířů Karla Purkyně (1853) a Františka Šíra, litografie K. A. Hahna či kreseb malíře a ilustrátora Jana Vilímka, Kollárova podobizna z litografie *Českoslovenští výtečníci*, jejímž autorem je moravský kněz, národní buditel, grafik a spisovatel Josef Rupert Maria Přecechtěl (1870). Je reprodukována rytina busty Jána Kollára, jejímž autorem je rakouský sochař českého původu František Melnický, dále medaile s posmrtným obrazem Kollára od českého medailéra Václava Jana Seidana (byla vydána při příležitosti úmrtí básníka v roce 1852).

Ján Kollár se po studiích v Jeně vrátil do vlasti, v Pešti působil jako evangelický farář, od roku 1849 ve Vídni jako univerzitní profesor slovanské archeologie a také jako důvěrník rakouské vlády ve slovensko-uherských otázkách. Kollár poslední léta svého života strávil ve Vídni v domě na Ungargasse číslo 5, kde v letech 1823–1824 žil hudební skladatel Ludwig van Beethoven, který tu zkomponoval svoji 9. symfonii. Na fasádě domu se tak nachází Beethovenova pamětní deska a od roku 2004 i deska Jána Kollára. Také působení Jána Kollára na Vídeňské univerzitě připomíná pamětní deska s reliéfem od akad. sochařky Ludmily Cvengrošové.

ČEPČANYOVÁ, Veronika a KYTKOVÁ, Lucia. Podcasty ako nová éra vzdelávania a zábavy v Slovenskej národnej knižnici [Podcasty jako nová éra vzdělávání a zábavy v Slovenskej národnej knižnici]. Knižnica. Online. 2024, roč. 25, č. 3, s. 48–52. ISSN 1336-0965. Dostupné z: https://casopiskniznica.snk.sk/fileadmin/user_upload/Rocnik_2024/2024_09_30_6_Veronika_Cepcanyova.pdf. [cit. 2025-04-30].

Vzhledem k rostoucí popularitě podcastů jako moderního zdroje informací a vzdělávání se autorky článku zabývají:

- a. úlohou a využitím podcastů v Slovenskej národnej knižnici (dále SNK),
- b. implementací podcastů do prostředí knihoven,
- c. podstatou podcastového prostoru vytvořeného v SNK,
- d. vyhodnocením dosavadní úspěšnosti podcastů v knihovních a informačních službách.

Podcasty jako nástroj podpory šíření kulturního dědictví, literatury a vzdělávání v samotné SNK, ale i jako nástroj poskytování informací knihovníkům a odborníkům v oblasti informační vědy mohou napomoci formulování strategií implementace podcastových služeb v prostředí knihoven s cílem zvýšit dostupnost kulturních a vzdělávacích obsahů pro veřejnost.

Autorky se snaží o komplexní pohled na dané téma s cílem podnítit další diskuze a výzkum v oblasti využití nových médií v knihovnách. Formulují doporučení, která vycházejí z jejich vlastních zkušeností se zaváděním této služby v prostředí SNK.

Uvádějí příklady možností, jak podcasty v knihovnách využívat: vzdělávání (prostřednictvím rozhovorů s odborníky na různá témata); podpora autorů (rozhovory se spisovateli a autory knih); podpora a propagace aktivit knihovny (informovat o své činnosti, připravovaných akcích, nových službách atd.); využití audioknih (představit úryvky ze zajímavých či populárních knih, knižních novinek); tematické série (je-li potřebné určité téma rozebrat podrobněji či je nějaká problematika obsáhlejší a jeden podcast nestačí, je možné vytvořit sérii podcastů atd.).

Dále se autorky zaměřují na strategii plánování podcastových epizod a rozebírají jednotlivé kroky (definování cílové skupiny, frekvence zveřejňování nových podcastů, získání zpětné vazby od posluchačů a vyhodnocování úspěšnosti, marketingové a propagační aktivity) a na popis konkrétní práce s podcasty v SNK. Projekt „Podcast SNK“ byl zahájen v roce 2023. V témže roce byl vydán *Metodický materiál pre tvorbu podcastov v knižnici* (je online dostupný na https://snk.sk/images/Informacie_pre/Kniznice_a_knihovnikov/Dokumenty_pre_knihovnikov/Metodicky_material_pre_tvorbu_podcastov.pdf) a knihovníci

v něm mohou najít užitečné rady, jak začít s touto službou v knihovně, a to i v případě, že nemají k dispozici profesionální vybavení.

OKOLIČÁNYOVÁ, Vlasta. Unikátne autorské bohemiká zo 17. storočia v konvolúte v Kežmarku [Unikátní autorská bohemika ze 17. století v konvolutu z Kežmarku]. Knižnica. Online. 2024, roč. 25, č. 3, s. 71–81. ISSN 1336-0965. Dostupné z: https://casopiskniznica.snk.sk/fileadmin/user_upload/Rocnik_2024/2024_09_30_9_Vlasta_Okolicanyova.pdf. [cit. 2025-04-30].

Daná studie je pokračováním příspěvku *Unikátne územné slovacikum 17. storočia v konvolúte v Kežmarku*, který byl uveřejněn v čísle 2/2024 časopisu Knižnica. Autorka se v něm věnovala rozboru a popisu územního slovacika, prvního ze tří unikátních titulů tisků 17. století v konvolutu, dochovaném v Lycejské knihovně v Kežmarku. Tato druhá část studie přináší rozbor dalších titulů tohoto konvolutu, a to především dvou unikátních autorských bohemik z pera předbělohorských českých protestantských kněží Tobiáše Cichorea/Čekanky a Havla Žalanského Phaëthona. Studie stručně reflektuje i otázku autorů zakázaných knih, tzv. „libri prohibiti“, k nimž patří osm děl z celkového počtu devíti děl kežmarského konvolutu. Závěr je věnován vydávání děl Havla Žalanského Phaëthona na Slovensku v 17. až 19. století. Pět vydání knih tohoto oblíbeného českého autora během tří století na slovenském území ukazuje na kladnou recepci jeho literární tvorby. Tento fakt potvrzuje i výskyt desítek exemplářů dalších titulů z dílny tohoto autora dochovaných v historických knižních fondech slovenských knihoven.

Autorka se poté věnuje popisu konkrétních titulů:

CICHOREUS, Tobiáš. [ČEKANKA, Tobiáš]. Kratičké a prosté pohřebnj// Promluwenj// nad Slowutným// a Sslechetným...Janem Neystarssím Felixem. A8, B4 [= 12] listov. [S. l., s. n.], (1620). Knihopis neuvádí.

CICHOREUS, Tobiáš. Prostý Weyklad na Žalm Osumdesátý Třetj. Hradec Králové: Martin Kleinwechter, [1619]. A-E8, F2 [=42] ff., 8°. K 01557. Knihopis uvádí 1 uchovaný exemplář i v SNK Martin, signatura ID 28 přív.

CICHOREUS, Tobiáš. Ignis fatuus: To gest Kratičký Spis o Ohni bláznivém.....1619. [S. l., s. n.], 1624. A-B8 [=16] ff., 8°. K 01556.

ŽALANSKÝ – PHAËTHON, Havel. Homilia Pohřebnj Ku potessenj Slowutné a wzácné Pochtivosti Mu=//ži, Panu Samuelovi Fontino//wi Klatowskému, Měsstěnjnu a Rad//njmu Města Chrudimy/, Smrti wěrné swé a neg=//milegssj Manželky Alžběty želegjcýmu/ na Slo//wa z Ezech. Proroka Kap.//24, w 16. wzatá.// Sepsaná// Od// Kněze Hawla Žalanské=//ho v Sw. Gilgj w Sta=//rém Městě Pražsském, Cýrkwe// Služebnjka. Wytisstené w Slavném Nowém Městě Pražsském v Da=//nyele Karla z Karls=//pergka. Léta Páně: M. DC. XVI. [= 1616]. A-B8, C6 [= 22] listov. Knihopis neuvádí.

ŠTEFAN, Václav. Wácsl. Stefana Teplického Homilia pohřebni nad smrtí p. Alžběty, manželky p. Samuele Fontina Klatowského, radního Chrudimského. 8°. (S. l., s. n.), 1617. Knihopis 15955 (žádný dochovaný výtisk).

(V článku je uveden stručný životopis dotčeného Samuela Fontina, humanisticky vzdělaného protestanta, narozeného v Klatovech a posléze žijícího v Chrudimi, kde vyučoval a působil v několika městských funkcích, včetně „primasa města“)

ŽALANSKÝ, Havel. Knjhy Dwoje O skutcích Pána. Praha: Daniel Karolides z Karlsberka, 1617. [XVI] – CCLXXXIX [správně: CCLXXXVI] – [VI] – DLXIII [správně: DLVIII] – [I] str. 8°. Knihopis 07124.

Jsou uvedeny informace o životě a dalším díle zmíněných autorů, obsahová charakteristika dotčených děl (včetně informací o existenci či neexistenci záznamů o nich v Knihopisu), informace o dalších známých vydáních, tiskařích, distributorech atd.

Popisovaný kežmarský konvolut se řadí mezi unikáty. Jména autorů, které svazek obsahuje, byla během 18. a 19. století hanobena jezuity a fanatiky v písni Zapalte kacířské bludy, zpívané kolem hořící hranice českých protestantských knih. Do písne byla postupně zařazena jména dalších osobností, jako byli trenčanská tiskařka českého původu Dorota Vokálová a žitavský vydavatel a kolportér Václav Kleych, který pro potřeby slovenských protestantů tajně distribuoval do Uherska českou náboženskou protestantskou literaturu.

STRUHÁRIKOVÁ, Zuzana. Norbert Végh: Úspešné inovácie sú výsledkom spolupráce knižníc a proaktívneho prístupu k čitateľom [Norbert Végh: Úspešné inovácie jsou výsledkem spolupráce knihoven a proaktivního přístupu ke čtenářům]. Knižnica. Online. 2024, roč. 25, č. 2, s. 6–9. ISSN 1336-0965. Dostupné z: https://casopisknižnica.skn.sk/fileadmin/user_upload/Rocnik_2024/2024_06_28_1_Struharikova.pdf. [cit. 2025-04-30].

Norbert Végh je informatik působící od roku 1996 v Slovenskej knižnici pre nevidiacich Mateja Hrebendu v Levoči (SKN, <https://www.skn.sk/>). Je správcem digitální knihovny, specializuje se na zpřístupňování webových stránek a digitálních služeb slabozrakým a nevidomým uživatelům. Je autorem projektu *Digitálna knižnica*, který jako jediný slovenský projekt získal ocenění INFORUM 2007 a na konferenci ITAPA 2007 první místo v kategorii Nové služby. V minulosti pracoval na různých projektech zaměřených na přístupnost webových stránek a mobilních aplikací. Od roku 2004 je členem představenstva Slovenského spolku knihovníků. Rozhovor s Norbertem Véghem se týká jeho vlastní profesní cesty, ale především se zabývá současností SKN a novinkami v její činnosti.

V oblasti digitálních služeb SKN v roce 2023 pro svoje čtenáře zpřístupnila ve spolupráci se Slovenskou národní knihnicou v Martině (SNK) službu DIKDA. Díky ní mohou uživatelé samostatně, bez cizí pomoci požádat o digitalizaci libovolné monografie nebo periodika, které jsou v SNK uvedeny v seznamu děl nedostupných na trhu, a to z počtu přibližně 1 300 000 dokumentů. SKN zabezpečuje stahování, úpravu, rozpoznávání písma a zabezpečení dokumentů tak, aby si je čtenáři dokázali stáhnout přímo z digitální knihovny. SKN také zahájila „ostrý“ provoz nového e-shopu, který nabízí publikace, periodika, kalendáře, pohlednice apod. v Braillově písmu a reliéfní grafice.

Před několika roky knihovna zpřístupnila mobilní aplikaci poskytující přístup ke zvukovým knihám a časopisům SKN – Corvus. Používají ji nevidomí, kteří by jinak s běžným počítačem nedokázali pracovat, ale i další uživatelé digitální knihovny. Cca 15–20 % digitálních zvukových knih a časopisů je podle statistik užíváno pomocí této mobilní aplikace.

Knihovna v minulosti spolupracovala na vývoji mobilní aplikace, jejímž cílem bylo přiblížit historii města Košice. Její součástí byly 3D záběry či audioprůvodce a byla přístupná i pro zrakově znevýhodněné uživatele.

SKN již poskytuje přístup ke zvukovým dokumentům namluveným prostřednictvím umělé inteligence. Díky umělé inteligenci se výrazně zlepšily syntetické hlasy. Doposud syntetickou řeč knihovna využívala ve vlastních instruktážních videích, nyní s pomocí hlasu Filip, který je součástí operačního systému Windows, ozvučila některé digitální

učebnice a knihy doporučené četby. V roce 2024 začala vydávat první zvukový časopis Slovenka, namluvený s pomocí syntetického hlasu (ten je však třeba dále vylepšovat).

SKN v Levoči spolupracuje s SNK, CVTI SR a košickou státní vědeckou knihovnou. Díky této spolupráci dokáže v mimořádně krátkých lhůtách (i za méně než 24 hodin) zajistit pro nevidomé žáky a studenty digitální učebnice.

Pokud jde o spolupráci se zahraničními institucemi, SKN podepsala smlouvu s mezinárodním konsorciem ABC (*Accessible Book Consortium*) a pracuje na integraci svého katalogu zvukových knih a knih v Braillově písmu do tohoto celosvětového katalogu knihoven pro nevidomé. Čtenáři SKN tam budou mít k dispozici digitální zvukové knihy a knihy v Braillově písmu z celého světa. SKN bude zprostředkovatelem této služby.

V dalších letech bude zapotřebí nahradit dnes již zastaralý knihovní a informační systém Virtua, výzvou také je realizovat všechny služby knihovny (kterých je stále více) s přihlédnutím k bezpečnostním standardům.

SAKÁLOVÁ, Elena a HRDINÁKOVÁ, Ludmila. Vývoj dětského knihovnictva od počiatkov po koniec 20. storočia: Prieňky vysokoškolskej prípravy a knižničnej praxe [Vývoj dětského knihovnictví od počátků do konce 20. století: Průňky vysokoškolské přípravy a praxe knihoven]. Knižnica. Online. 2024, roč. 25, č. 2, s. 10–44. ISSN 1336-0965. Dostupné z: https://casopiskniznica.snk.sk/fileadmin/user_upload/Rocnik_2024/2024_06_28_2_Sakalova_Hrdinakova.pdf. [cit. 2025-04-30].

Rozsáhlá studie vznikla v rámci projektu APVV-19-0074 *Stratégie efektívneho čitateľského správania a ich skúmanie v kľúčových etapách vývinu gramotnosti* (podpořeného slovenskou Agentúrou na podporu výskumu a vývoja). Věnuje se rozvoji práce knihoven s dětmi a mládeží v historickém kontinuu, a to od počátků do konce 20. století, s prvořadým zřetelem na průňky dvou souvisejících a podmiňujících se kontextů – vysokoškolského vzdělávání a praxe knihoven. Hodnocení vývoje práce s knihou mezi dětmi a mládeží jako jednoho ze specifických oborů knihovnicko-informačních disciplin v období od vzniku *Katedry knihovnictva* na Filozofické fakultě Univerzity Komenského v Bratislavě (1961) do konce 20. století je uváděno v souvislosti s vývojem praxe dětských a školních knihoven na Slovensku a v kontextu vývoje instancí, které je nejvíce ovlivnily.

K základním faktorům logicky patřilo postupné formování oddělení pro děti a mládež v knihovnách. První profesionalizované knihovny/oddělení pro děti a mládež začaly vznikat na Slovensku v polovině 50. let minulého století. Již zákon o veřejných knihovnách obecních č. 430/1919 Sb. sehrál klíčovou úlohu v rozvoji nejen československého knihovnictví, ale i v celosvětovém měřítku, protože jako první zavedl zákonnou povinnost zřídít knihovnu v každé obci na území celého státu a zároveň ustanovil, že v obcích nad 6 000 obyvatel musí být zřízena funkce profesionálního pracovníka se středoškolským vzděláním a státní knihovnickou zkouškou. Přes všechny snahy se na Slovensku začalo s uplatňováním zákona až po roce 1925. Za velký přínos rozvoji dětského čtenářství je možné považovat práci koutků – čítáren pro děti v obecních a městských knihovnách, které začaly vznikat. Knihovny však byly vedeny pracovníky bez odborného vzdělání. Jedinou školou poskytující středoškolskou knihovnickou kvalifikaci byla od 20. let 20. stol. Státní knihovnická škola v Praze. Kromě toho existovaly dvouleté knihovnické kurzy, a to od roku 1928 na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze a od roku 1923 na

Filozofické fakultě Slovenské univerzity v Bratislavě, avšak jen pro pracovníky vědeckých knihoven. Od konce 20. let státní správa v některých městech organizovala třítydenní knihovnické kurzy pro knihovníky obecních knihoven.

Vysokoškolská příprava knihovníků a informačních pracovníků se na Slovensku realizuje na *Katedre knižničnej a informačnej vedy* Filozofické fakulty Univerzity Komenského v Bratislavě již déle než šedesát let. Protože se pohled na výkon funkcí knihoven pro děti a mládež v čase měnil, odráželo se to i v náplni vzdělávání odborných pracovníků.

Po 2. světové válce *Zváz slovenských knihovníkov* (posléze *Zváz knihovníkov a informatikov*), který vznikl v roce 1946 jako první slovenský profesní spolek, vyvíjel kampaň za otevření knihovnické školy na Slovensku. I díky tomuto podnětu byl v roce 1949 otevřen první kurz pro knihovníky lidových knihoven.

Pro rozvoj dětského knihovnictví se významným stal školní rok 1950/1951, kdy byl zaveden jednosemestrální kurz na Filozofické fakultě Univerzity Komenského v Bratislavě (FiF UK). V roce 1951 bylo na Katedře slovenského jazyka FiF UK otevřeno dvouleté studium knihovnictví a o rok později vznikla katedra knihovědy a novinářství (jako integrovaný obor). Ambice plnohodnotného vysokoškolského vzdělání se začala naplňovat díky osamostatnění katedry knihovědy ve školním roce 1960/1961. Dynamika společenských změn (ve školním roce 1966/1967) měla za následek nejen změnu názvu na *Katedra knihovedy a vedeckých informácií FiF UK* (KKVI), ale i rozšíření záběru vzdělávání a vznik orientací a specializací. V literárním směru se postupně formovala také orientace na práci s dětmi a mládeží. Výběrově se zaváděly předměty bibliopedagogika a literatura pro děti a mládež. Je potřebné zdůraznit cílevědomé budování okruhu odborníků z knihovni a vydavatelské praxe, kteří často přednášeli v rámci předmětů zaměřených na práci s dětmi a mládeží, podíleli se na tvorbě diplomových prací jako konzultanti, školitelé či oponenti. V roce 1969 katedra nabídla možnost externího studia, což se v následujících letech projevilo zvýšeným zájmem o studium z řad pracovníků lidových a školních knihoven, a tedy i nárůstem počtu diplomových prací s touto problematikou. Již v 60. letech 20. století vznikl na katedře poměrně velký počet seminárních a ročníkových prací týkajících se práce s dětskou knihou. Velká skupina diplomových prací na téma čtení, časopisů pro děti a mládež, s tematikou pohádky a lidové slovesnosti byla obhájena i na jiných oborech FiF UK (novinářství, slovenský jazyk a literatura, národopis). Tento fakt byl důkazem toho, že jednotliví odborníci z rozmanitých oborů si uvědomovali patřičnost dané problematiky ve studijních plánech. Na potřebu zařazování práce s knihou pro děti a mládež, hlavně v oborech učitelského směru, v tomto období intenzívně upozorňovali mnozí autoři. Od počátku byla výchova literaturou a výchova ke čtení vnímána interdisciplinárně v celé skupině společenských disciplín.

Praxi knihoven ovlivnilo přijetí zákona 53/1959 Sb. o jednotné soutavě knihoven, který kodifikoval činnost všech typů knihoven a na jehož základě sa začala od poloviny 50. let 20. století zakládat v okresních a krajských knihovnách oddělení pro děti a mládež. První samostatná knihovna pro děti a mládež byla otevřena už v roce 1945 v Bratislavě. V roce 1956 sa stala samostatnou příspěvkovou organizací, v roce 1960 byla organizačně začleněna do *Mestskej knižnice v Bratislave* jako samostatné oddělení a od roku 1965 jako odbor literatury pro mládež. Postupně se stala metodickým centrem pro lidové knihovny v Bratislavě.

V roce 1955 vznikla *Krajská knižnica pre mládež* v Košicích (od roku 1960 *Okresná knižnica pre mládež*, nadále však plnila krajskou metodickou funkci). Až do současnosti jde o jedinou samostatnou knihovnu pro mládež na Slovensku. (Budování institucionální základny pro danou oblast je věnována samostatná kapitola studie.)

Autorky se podrobně věnují jednotlivým dekádam; po 50. a 60 letech přišly „období normalizace a hledání cest“ (70. léta), „dekáda nových změn“ (80. léta), „dekáda očekávání“ (90. léta). V každém z těchto období je zvlášť zkoumána situace v odborné přípravě knihovníků a zvlášť praxe knihoven. Jsou vzpomenuy důležité osobnosti, organizační změny, velká pozornost je věnována zavádění nových předmětů ve vysokoškolské přípravě, tématům diplomových a disertačních prací, konferencí, výzkumných úkolů.

Koncem 60. let začaly v praxi knihoven působit tendence vzájemné spolupráce a koordinace činnosti s nakladatelstvími, pedagogickými fakultami, školami a dalšími institucemi. Aktivizovala se metodická činnost Matice slovenské, Slovenské pedagogické knihovny (vznikla v roce 1956) a *Zväzu slovenských knihovníkov a informatikov*. Posléze byla přijata řada normativních dokumentů pro danou oblast. Městská knihovna v Bratislavě otevřela v 70. letech studovnu pro pracovníky s dětskou knihou, která byla zároveň cvičným pracovištěm pro žáky střední knihovnické školy a posluchače katedry. Začala se věnovat pozornost práci s knihou v mateřských školách a v prvních ročnících základních škol. Vzhledem k nefunkčnosti školních knihoven se řešila jejich integrace s knihovnami veřejnými. Koncem dekády se objevuje informační výchova jako jedna z funkcí knihoven, v 80. letech je zpracován soubor didaktických materiálů pro tuto oblast, zahrnující podporu výpočetní techniky, s audiovizuálními materiály a metodickými texty pro učitele (mj. šlo o vůbec první metodický program pro používání počítačů).

Jako pozitivní je hodnocena práce na novém konceptu knihovny, na němž participovali architekti, dizajnéri a knihovníci. Výsledkem bylo otevření experimentální okresní knihovny v Čadci a experimentální pobočky obvodní knihovny Bratislava II. (ta byla zaměřena na učňovskou mládež). V 90. letech se aktivizovala práce na začlenění handicapovaných do knihoven, včetně zařazení této problematiky do osnov vzdělávacích a studijních programů.

Práce knihoven s mladou generací prošla turbulentním obdobím – od předčítání pohádek a promítání diafilmů se postupně měnila na náročnou odbornou činnost, která vyžadovala odborné vědomosti i praktické dovednosti, schopnost neustále se vzdělávat a získávat nové dovednosti a kompetence. Nové milénium úplně změnilo přístupy a strategie vzdělávání, v nichž si čtení, čtenářské zájmy a kompetence těžko hledají svoje místo.

Charakter politicko-spoločenské a ekonomické formace se projevoval ve společenských potřebách a požadavcích, ty určovaly a limitovaly jak legislativní rámce a vzdělávací procesy, tak rámce jejich finančního a personálního zabezpečení. V jednotlivých desetiletích přibývaly požadavky vládních orgánů na zkvalitnění a zintenzívnění činnosti a aplikaci nejnovějších teoretických poznatků do praxe, plnění stále náročnějších a obsažnějších úkolů, ale v podstatě měly jen proklamativní charakter. Absentovalo finanční a personální zabezpečení. Zdálo by se, že je to typický projev období socialismu, ale po roce 1989 se chování rezortů nezměnilo.

MAŤOVČÍK, Augustin. Biografický lexikón Slovenska: Realizácia projektu [Biografický lexikon Slovenska: Realizace projektu]. *Knižnica. Online.* 2024, roč. 25, č. 4, s. 81–84. ISSN 1336-0965. Dostupné z: https://casopiskniznica.snk.sk/fileadmin/user_upload/Rocnik_2024/04/12_Augustin_Matovcik.pdf. [cit. 2025-04-30].

Při příležitosti vydání osmého svazku *Biografického lexikónu Slovenska* (písmena R–Sn) v roce 2024 autor rekapituluje genezi a dosavadní postup realizace projektu tohoto slovníkového díla a také vývoj pracoviště, které se jím zabývá. Je výsledkem autorské a redakční práce nevelkého kolektivu odborných pracovníků Národního biografického ústavu (*Národný biografický ústav Slovenskej národnej knižnice*). Lexikon je součástí koncepce a programu tohoto pracoviště od jeho založení v roce 1969.

Vytvoření biografického ústavu Slovenskej národnej knižnice (SNK) s jejími bohatými knižními a rukopisnými fondy bylo adekvátním řešením. Ústav byl založen a budován jako středisko pro dokumentaci a výzkum biografii slovenské národní reprezentace, a proto bylo prvořadou úlohou shromažďovat, zkoumat a zpracovávat životopisné prameny, budovat dokumentační fond a poskytovat informace o životě jednotlivců – Slováků a slovacikálních osobností, kteří se účastnili a účastní kulturního, vědeckého, uměleckého, hospodářského, politického a společenského života slovenského národa v minulosti i současnosti. Součástí koncepce bylo i zpracování a vydávání univerzálního biografického slovníku slovenských osobností.

Organizovat pracoviště a vydat takto široce koncipovaný slovník v politických poměrech roku 1968 a následné normalizace bylo v mnohém komplikované. Přesto se kolektivu vědeckých a odborných pracovníků ústavu spolu s širším kruhem autorů hesel podařilo v roce 1968 vydat první svazek *Slovenského biografického slovníku*. V následujících letech byl zpracován a vydán kompletní slovník v šesti svazcích (1986–1994). Jeho více než 12 600 životopisných hesel představovalo nejobsáhlejší encyklopedii slovenských a slovacikálních osobností (s uzavřeným životem a dílem) od Velké Moravy po současnost.

Protože Slovenský biografický slovník je uzavřeným lexikografickým dílem, po-znamenaným sumou znalostí i politickými omezeními doby jeho vzniku, pracovníci biografického ústavu SNK připravili koncepci nové edice vícesvazkového slovníku pod názvem *Biografický lexikón Slovenska* (BLS). Tento slovník vedle upravených, doplněných a revidovaných hesel z původního Slovenského biografického slovníku zahrnul nová hesla, především osobností zemřelých v letech 1984–1995; dále hesla zapomenutých, neprávem obcházených exilových autorů, hesla nedoceněných reprezentantů duchovního a církevního života, hesla nově objevených činitelů slovenských národních dějin.

Podle nové koncepce pracovníci biografického ústavu, působícího od roku 2000 v organizační struktuře ústavů SNK, s účastí širokého kruhu autorů životopisných hesel z celého Slovenska i ze zahraničí připravili a vydali v průběhu dvou desetiletí (2002–2020) sedm svazků *Biografického lexikónu Slovenska*.

Nejnovější, osmý svazek lexikonu (písmena R–Sn), přináší více než 1300 životopisných hesel slovenských a slovacikálních osobností ze všech oblastí tvůrčí práce, historického, kulturního, společensko-politického a národního života Slováků, činných od nejstaršího období a zemřelých do roku 2000.

Ar(abes)ques (Francie)

Redakční poznámka:

Číslo 155 (2024) francouzské revue Ar(abes)ques (<https://abes.fr/publications/revue-arabesques/arabesques-n115/>) je věnováno 30 letům fungování vysokoškolského dokumentačního systému řízeného státní agenturou Abes, historii jeho vývoje, významu a další perspektivě. Postupné zakládání a rozvoj několika vysokoškolských dokumentačních sítí a jejich postupné propojování, podpořené dlouhodobou politickou angažovaností ministerstva vysokého školství a vědy, umožnilo sjednotit dokumentační praxi a zároveň garantovat sladěný přístup k vědeckým a technickým informacím pro celou univerzitní a vědeckou komunitu.

Příspěvky tohoto čísla Ar(abes)ques objasňují roli agentury Abes při zavádění společné profesionální kultury (asistence, školení...) v prostředí vysokoškolských knihoven. Abes přispěla ke vzniku profesionální komunity sjednocené kolem společných postupů a sdílených hodnot. Články v časopisu dále představují nový rozsáhlý projekt Abes pro nadcházející roky: především jde o „recomputerizaci“ univerzitního dokumentačního prostředí, která vyžaduje přehodnocení nástrojů a infrastruktur sloužících knihovnám a celému vysokému školství. Projekt má podpořit dynamiku spolupráce, která je silnou stránkou této dokumentační sítě již po tři desetiletí. Z čísla vybíráme několik článků – o historii vývoje sítě, o spolupráci ABES s Národní knihovnou Francie, ale také o zkušenostech s vývojem společné platformy a koordinací řízení znalostí pro vysokoškolské a vědecké instituce ve Švýcarsku.

MORIN, Nicolas. Le Système universitaire de documentation: un réseau évolutif [Univerzitní dokumentační systém: vyvíjející se síť]. Arabesques. Online. 2024, č. 115. e-ISSN 2108-7016. DOI: 10.35562/arabesques.4243. Dostupné také z: <https://publications-prairial.fr/arabesques/index.php?id=4243>. [cit. 2025-04-30].

Vysokoškolská bibliografická agentura Abes byla zřízena v roce 1994 výnosem č. 94-921, který stanovil její hlavní poslání – vytvořit „soupis s lokalizací dokumentových fondů vysokoškolských knihoven s cílem usnadnit přístup k bibliografickým katalogům, databázím a dokumentům“. Výsledkem je souborný katalog Sudoc, do něhož každoročně přispívá stále více institucí nejrůznějších typů, nejen vysokoškolských knihoven. Jak bylo původní ústřední poslání historicky vykládáno a co to znamená ve vztahu k novému projektu, který na základě zevrubných analýz definuje potřebu „recomputerizace“ a požadavky, které mají být formulovány pro výběrové řízení? (*Projet d'établissement 2024–2028* je dostupný na <https://publications-prairial.fr/arabesques/index.php?id=4256>). Ani Abes, ani Sudoc nevznikly *ex nihilo*: „stvoření“ katalogu Sudoc sestávalo ze sloučení tří již existujících společných katalogů doplněných katalogem sítě zaměřené na periodika, která sdružovala knihovny bez ohledu na zřizující ministerstvo.

První z nich, SIBIL-France, je softwarový program i síť, implementované v Montpellieru v roce 1982 na základě softwaru vyvinutého v kantonální a univerzitní knihovně v Lausanne a provozované na strojích Národního a univerzitního výpočetního centra „jih“ (CNUSC v Montpellier, předchůdce dnešního Národního informačního centra pro vysoké školství CINES, *Centre informatique national de l'enseignement supérieur*). Od počátku

bylo cílem vytvořit síť francouzských knihoven na základě sdílené katalogizace. Další síť, *Auroc*, podporovaná OCLC, jeho mezinárodním katalogem a softwarem, se rozvinula v 90. letech minulého století, ale spíše v logice odvozené katalogizace, vzhledem k velikosti rezervoáru nabízeného OCLC. A konečně, řada vysokoškolských knihoven se zapojila do sítě BN Opale, kterou spravuje Národní knihovna Francie (BNF).

Katalog Sudoc znamenal do začátku roku 2002 především přebudování sítí, které již zahrnovaly fondy knihoven, jež nebyly ve smyslu dekretu o vytvoření Abes „vysokoškolskými knihovnami“. Např. síť SIBIL-France zahrnovala fondy knihovny Okcitánského institutu v Béziers, fondy knihovny departementálního archivu Hérault nebo městské knihovny v městečku Lunel. Specifikum pak představují periodika, která jsou předmětem samostatné organizace: systém Sudoc PS (*Système universitaire de documentation pour les publications en série*, Univerzitní dokumentační systém seriálových publikací) je pokračováním CCN-PS (Národní souborný katalog seriálových publikací), jehož historická data byla do Sudoc integrována. Existuje od konce 80. let 20. století a jeho záběr je velmi široký, protože zahrnuje knihovny místních úřadů i dokumentační střediska v soukromém nebo asociativním sektoru.

S dalším vývojem přišla povinnost zákonného ukládání doktorských prací v elektronické podobě, kterou byla agentura Abes pověřena výnosem ze srpna 2006. Abes tak do svého katalogu zařazuje instituce oprávněné udělovat doktoráty bez ohledu na jejich administrativní vazbu na ministerstvo vysokého školství (například École Polytechnique, kterou zřizuje ministerstvo ozbrojených sil). V roce 2019 se připojil se svojí velkou knihovnou INSEE – *Institut national de la statistique et des études économiques*, Národní ústav statistiky a ekonomického výzkumu, který je zřizován ministerstvem ekonomiky a financí. Nevyučuje a neuděluje diplomy, ale jeho sbírky jsou pro výzkumníky považovány za zásadní.

Přístup je tedy pragmatický z hlediska principu vstupu i z hlediska technických předpokladů. Existuje jeden princip, který zůstal konstantní od otevření souborného katalogu: teoreticky knihovna vstupuje do Sudoc, aby podala zprávu ne o konkrétní sbírce, ale o všech svých sbírkách. V praxi však věci nejsou tak jednoduché: po počátečních integracích zakládajících sítí nemusí být nutně přesunut celý retrospektivní katalog do Sudoc. Účast v souborném katalogu znamená především přispívat do jeho aktuálních vrstev. Může tedy trvat roky, než bude lokální katalog plně převzat a lokalizován.

Síť se v průběhu času přirozeně mění: knihovny se slučují, občas i rozpadají, někdy se integrují do technických sítí sdílejících stejný software pro správu katalogů atd. Tento poslední bod je zásadní: celá organizace sítě Sudoc je dnes propojena s technickou organizací její databáze CBS, která měla technická omezení v době své počáteční implementace a která byla také přizpůsobena. Sudoc odráží vývoj ve své síti. Kontrola povahy sítě a jejích účastníků jsou však *de facto* omezené: síť se vyvíjí téměř autonomně, aniž by byla předmětem politické analýzy nebo kolektivních rozhodnutí.

V souvislosti s nadcházející obnovou softwarových nástrojů používaných pro Sudoc (podle projektu *Établissement 2024–2028*) budou tyto otázky stále aktuálnější. Měla by technická architektura Sudoc a politická architektura sítě zůstat úzce propojena tak, jak je tomu v současnosti? Pokud naše budoucí nástroje spoléhají na rozsáhlé znalostní báze, které agregují data a slouží potřebám, jež přesahují rámec jednoduchého katalogu knihovny, můžeme stále strukturovat naše vztahy na základě sdílené katalogizace

dokumentů? Co v tomto kontextu znamená „připojit se k Sudoc“ nebo v širším měřítku „být členem sítě Abes“?

Pokud je důležitost a zájem držitelů sbírek pro vysoké školství a výzkum *de facto* jediným kritériem při rozhodování o zařazení určité knihovny bez ohledu na její administrativní postavení, na jakém základě by měla Abes, resp. Ministerstvo vysokého školství a výzkumu, řídit tuto institucionálně heterogenní síť? Měla by existovat spojení mezi vytvářením dat a jejich využíváním? Toto spojení bylo historicky přirozené a implicitní, spojené s technickou architekturou a původním uspořádáním sítí. Dnes jsou data pod otevřenou licencí Etalab (pozn. red.: *Etalab je státní agentura koordinující strategie francouzských úřadů v oblasti dat: sdílení otevřených dat, cirkulaci dat mezi úřady, využívání dat a umělé inteligence. Etalab vyvíjí a udržuje národní platformu otevřených dat, data.gouv.fr*) a lze je snadněji obnovit pomocí Z3950 nebo webových služeb. Abes nyní spravuje různé sítě, zabývá se disertacemi, autoritami a identifikátory, sériovými publikacemi, archivy a rukopisy... V rámci „rekomputerizace“ bude potřeba zamyslet se nad tím, co znamená udržovat a spravovat „Univerzitní dokumentační systém“ pro vysokoškolské vzdělávání a výzkum. Tento úkol, zformulovaný v době, kdy se Sudoc tvořil, nebyl nikdy znovu přezkoumán. Přejít na nový IT systém je tak příležitostí nově promyslet kontury sítě Sudoc.

JASLIER, Emmanuel a PUJOL, Monique. BnF et Abes: trente ans de coopération au service des usagers [Národní knihovna Francie a Abes: třicet let spolupráce při poskytování služeb uživatelům]. Arabesques. Online. 2024, č. 115. e-ISSN 2108-7016. DOI: 10.35562/arabesques.4246. Dostupné také z: <https://publications-prairial.fr/arabesques/index.php?id=4246>. [cit. 2025-04-30].

Dekretem z října 1994 byla zřízena Bibliografická agentura pro vysoké školství (Abes), která následovala po lednovém vládním výnosu ustanovujícím zrod Francouzské národní knihovny (BNF). Tím byla dokončena redefinice institucionálního prostředí francouzských knihoven, která začala v roce 1975, mezi kulturními institucemi a institucemi souvisejícími s vyšším vzděláváním, se dvěma agenturami s národními kompetencemi. Abes má na starosti implementaci a provoz souborného katalogu Sudoc, ambiciózní projekt centralizované registrace dokumentových fondů vysokoškolských knihoven a poskytování sdíleného nástroje pro zpracování dokumentů.

Francouzská národní knihovna v roce 1994 vytvořila svoji Národní bibliografickou agenturu (dědice Národního bibliografického centra založeného již v roce 1976). Agentura se v roce 2016 stala Oddělením metadat (*Département des métadonnées*), realizujícím poslání národní bibliografické agentury, jak je definováno IFLA (Univerzální bibliografická kontrola, zavádění povinného výtisku a vydávání francouzské národní bibliografie).

Vztahy mezi oběma institucemi byly realizovány účastí BnF ve správné radě a ve vědecké radě Abes. Dále byla přijata konvence, která v podstatě ukotvila společný předmět: metadata. První mechanismy spolupráce mezi oběma institucemi jsou proto založeny na výměně bibliografických údajů (BnF poskytuje všechny své autoritní záznamy pro souborný katalog vysokých škol Sudoc od roku 1998) a na vytvoření souborného katalogu CCFr (*Catalogue collectif de France*, <https://ccfr.bnf.fr>). Postupem času a s vývojem potřeb a zdrojů se tyto výměny rozšířily: pravidelné poskytování bibliografických a autoritních záznamů z generálního katalogu BnF do Sudoc, výměna metadat o seriálových

publikacích s ústřední rolí střediska ISSN-France v oddělení metadat BnF, významný příspěvek sítě vysokého školství a vědy (ESR) (více než 40 % požadavků) k obohacování hesláře tezauru Rameau (jeho hostitelem je BnF) atd.

BnF a Abes, které mají velmi odlišné poslání a rozsah činnosti, se ocitly v situaci konfrontace se stejnými výzvami spojenými s vývojem katalogů a obecněji se světem informací a výzkumu: dematerializace sbírek, stále důležitější role webu v oběhu dat, zásadní potřeba knihoven podporovat viditelnost a objevitelnost jejich dat v situaci celkově narůstající masy dat a zdrojů, které je třeba zpracovávat, to vše při stagnujícím financování.

Zohlednění těchto problémů vedlo k dohodě mezi oběma institucemi o potřebě vyvinout společně strategickou vizi pro svoji datovou politiku a pro síť francouzských knihoven. Tato dohoda byla formalizována v roce 2012 vytvořením Strategického bibliografického výboru (CSB), meziresortního orgánu Abes, BnF a jejich zřizujících ministerstev. Právě výbor CSB v roce 2015 zahájil národní program bibliografického přechodu – Bibliographic Transition (<https://www.transition-bibliographique.fr/>), řízený oběma bibliografickými agenturami a se základním cílem propagovat vystavení bibliografických a autoritních dat z francouzských knihoven na datovém webu za použití entitně relačního modelu IFLA LRM a přijetí francouzské verze mezinárodního katalogizačního kódu RDA. Tento společný projekt bezprecedentního rozsahu (10 let práce, projektová struktura sdružující více než sto profesionálů z knihoven, archivů a organizací vydavatelů) byl úspěšný právě díky aktivní spolupráci členů obou agentur a jejich sítí: na národní úrovni bylo dosaženo francouzské transpozice RDA (RDA-FR, <https://code.rdafr.fr/>), vytvořen mechanismus vzdělávání spojený s bibliografickým přechodem, na mezinárodní úrovni Abes a BnF společně předložily návrhy na další vývoj Unimarcu, aby byl kompatibilní s modelem IFLA LRM.

Od roku 2018 BnF pracuje také na ambiciózním programu komplexní evidence památkových fondů veřejných knihoven v databázi kulturního dědictví. V této souvislosti dala BnF k dispozici svým partnerům (knihovnám a archivům) nástroj TapIR (2019) pro vytváření bibliografických dat v EAD (*Encoded Archival Description*), s cílem zjednodušit katalogizaci a správu dat v EAD (<https://www.bnf.fr/fr/tapir-un-outil-d'alimentation-du-ccfr-au-service-de-ses-partenaires>). S nasazením široké škály výcvikových kurzů co nejbližší terénu vznikla síť více než 250 „tapironautů“ a CCFr pracuje na jejich podpoře. Výukový program a pracovní listy TapIR navržené ve spolupráci s partnery byly zpřístupněny v roce 2023. Mezi lety 2016 a 2023 se zdvojnásobil počet záznamů v Generálním katalogu rukopisů veřejných knihoven CGM (přesáhl jeden milion). Sama Databáze dědictví (*Base patrimoine*) se blíží 10 milionům záznamů z téměř 300 institucí.

SCHÜRMANN, Hans a NIKLOWITZ, Christiane. Swiss Library Service Platform, un prestataire de services central pour la formation et la recherche en Suisse [Swiss Library Service Platform, centrální poskytovatel služeb pro vzdělávání a výzkum ve Švýcarsku]. Arabesques. Online. 2024, č. 115. e-ISSN 2108-7016. DOI: 10.35562/arabesques.4251. Dostupné také z: <https://publications-prairial.fr/arabesques/index.php?id=4251>. [cit. 2025-04-30].

Švýcarská platforma knihovnických služeb (Swiss Library Service Platform, SLSP) hraje klíčovou roli při podpoře vysokoškolského vzdělávání a výzkumu ve Švýcarsku a snaží se

rozšířit prostředky přístupu k vědeckým a technickým informacím v kontextu federálního státu s rozmanitostí jazyků a kultur, koexistujících na malém prostoru, ale se sítí více než 500 akademických knihoven.

Zastřešující organizace rektorů švýcarských univerzit a vysokých škol, *swissuniversities* (<https://www.swissuniversities.ch/>), od počátku podporovala myšlenku koordinovaného řízení znalostí pro všechny švýcarské akademické knihovny. Autoři však považují za „téměř zázrak“, že se univerzity s ohledem na rozdílné přístupy ke správě dat a toku procesů dokázaly dohodnout na společném knihovnickém systému s centralizovanou správou nejen metadat, ale i služeb a pracovních procesů. Instituce se na jedné straně značně liší velikostí a zaměřením, na druhé straně zůstává jazyková bariéra určujícím faktorem, který by neměl být přehlížen. Z toho důvodu byla vytvořena *Swiss Library Service Platform* (SLSP) jako poskytovatel služeb, jenž je schopen na jedné straně zajistit centralizovanou správu dat a zdrojů a na druhé straně přístup ke zdrojům v národních jazycích. To platí jak pro vyhledávací rozhraní, tak pro vícejazyčné indexování zdrojů v metadatech jejich popisu. Katalogizace je trojjazyčná, jsou využívány slovníky databází i dalších zemí: německá databáze jmených autorit GND (*Gemeinsame Normdatei*, https://www.dnb.de/DE/Professionell/Standardisierung/GND/gnd_node.html), francouzská IdRef – Identifikátory a referenční materiály pro vysokoškolské vzdělávání a výzkum (*Identifiants et Référentiels pour l'enseignement supérieur et la recherche*, <https://www.idref.fr/>) a italská SBT redigovaná italskou národní knihovnou ve Florencii (*Soggettario del Sistema bibliotecario ticinese*, <https://www2.sbt.ti.ch/soggettario/>).

Kvalitní katalogizace zdrojů vyžaduje robustní, jednotný školicí program pro zaměstnance katalogizujících knihoven. SLSP spoléhá na spolupráci s dalšími knihovními sítěmi, zejména z německy mluvících oblastí – Německa, Rakouska a Švýcarska (DACH). Pod vedením *Deutsche Nationalbibliothek* (DNB) vyvíjejí zúčastněné knihovny platformu pro dokumentaci pravidel a standardů podle RDA (<https://sta.dnb.de/>). Pro zajištění konzistence v pravidlech katalogizace je SLSP odpovědná za překlad platformy do francouzštiny. Jedná se o RDA-DACH, při překladu bude použita terminologie RDA Toolkit ve francouzštině. Francouzsky mluvící Švýcarsko tedy nekatalogizuje podle RDA Francie (RDA-FR), ale podle RDA-DACH v jejím francouzském překladu. Italsky mluvící Švýcarsko má tezaurus ve svém národním jazyce, SBT, ale jako pravidla používá buď německou, nebo francouzskou variantu. To zaručuje jednotnost indexování přes jazykové hranice.

Vícejazyčná dokumentace pravidel a použití tezaurů v několika jazycích zatím nestačí k plné podpoře katalogizátorů v jejich každodenní práci. Pro zjednodušení je mnoho zdrojů dostupných v angličtině. Otázky specifické pro určité jazykové oblasti jsou však řešeny v příslušném národním jazyce. SLSP také nabízí informační schůzky v němčině, francouzštině a italštině o nejnovějším vývoji v pravidlech katalogizace a softwaru knihovny Alma.

Při vzniku SLSP byla metadata z více než 500 akademických knihoven sloučena do jednoho katalogu. Většinu dat v systémech tedy tvoří tzv. stará data. SLSP bude několik let spolupracovat s knihovnami na harmonizaci a standardizaci dat. Klíčovou roli zde hrají slovníky v souborech autorit. Zajišťují kontinuitu a konzistenci mezi starými a novými daty. Existují jasné rozdíly mezi frankofonním a germanofonním kontextem, pokud jde o způsob správy autoritních dat: zatímco v IdRef jsou jména společná se slovníkem autorit Rameau spravována centrálně Národní knihovnou Francie (BNF), v databázi GND je správa dat distribuována, dělí se o ni agentury v Německu, Rakousku a Švýcarsku.

SLSP využívá obě sítě k zajištění optimální prohledatelnosti svých metadat. Na jedné straně se SLSP podílí na údržbě IdRef prostřednictvím švýcarské sítě knihoven *rero+* (<https://www.rero.ch/en>), na druhé straně je SLSP součástí skupiny GND. SLSP má tedy kapacitu aktivně řídit mnohojazyčnost tím, že nabízí paralelní přístup k vyhledávání v bibliografických datech.

Vícejazyčné tezaury by však umožnily elegantnější a technicky jednodušší řešení. Dva vícejazyčné tezaury se již používají v institucích federální správy: *Jurivoc* (trojjazyčný tezaurus švýcarského Federálního soudu, <https://www.bger.ch/fr/index/jurisdiction/jurisdiction-inherit-template/jurisdiction-jurivoc-home.htm>, pozn. red.) a německý tezaurus pro oblast ekonomického a sociálního rozvoje s anglickými, francouzskými a španělskými ekvivalenty (*Thesaurus für wirtschaftliche und soziale Entwicklung*, TWSE, <https://www.twse.info/vocab/index.php>, pozn. red.). Rozšíření zdrojů pomocí vícejazyčných autoritních dat nelze dosud dostatečně využít se stávajícími systémy. Kromě vyhledávání klíčových slov v dostupných jazycích nabízejí systémy jen málo možností. Proto je prozatím zachován vícejazyčný vyhledávací přístup. Dalo by se uvažovat o automatické indexaci v jiném jazyce pomocí konkordancí, čehož by bylo možné dosáhnout i pomocí AI, jejíž výsledky v této oblasti jsou obzvláště slibné. Realizace těchto myšlenek bude ale záviset více na politických rozhodnutích než na technických omezeních.

Zpracovala PhDr. Anna Machová

MACHOVÁ, Anna. Novinky zahraniční knihovnické literatury. *Knihovna: knihovnická revue*. 2025, roč. 36, č. 1, s. 100–113. ISSN 1801-3252.